

Kőművesek, építőmesterek, tervező építészek

Beszélgetés Szalai Bélával új könyvéről

Először arra kérem Szalai Bélát, ő mutassa be magát olvasóinknak.

– Mérnökember vagyok. Amire még büszke vagyok az életben, az az, hogy valamikor, még a nagyon nehéz időkben pannonhalmi diák lehettem. Gyakorlatilag mindössze két munkahelyem volt egész életemben. A közlekedés építési részével foglalkoztam: utak, hidak, autópályák építésében vettem részt.

De családi gyökereimnél megneveltetésemnél fogva nem váltam igazi kockafejű műszakivá. Erős humán érdeklődés is volt bennem. Érdekel a történelem, akárcsak a művészettörténet, nem kizárólag az egzakt mérnöki tudomány. Ennek köszönhető, hogy megjelent pár művem. *Mozaik* című könyvem a pannonhalmi diákság 1956-os történetét örökítette meg. Műfaját tekintve úgynevezett „oral history”. Felkuttattam a még életben lévő pannonhalmi diákokat. 232-en éltek akkor, amikor néhány éve munkához láttam. Közülük 216-ot megkerestem, írják le arra az időszakra vonatkozó emlékeiket. Ezekből a személyes emlékekből próbáltam rekonstruálni az '56-os forradalom, illetve az azt követő megtorlások idejének történéseit. Még annyit erről, hogy az egyházi iskolákban akkor végzett diákokat jó ideig nem nagyon vették fel egyetemre. Tőlünk egyet vettek fel a huszonhét érettségiző közül. És mégis, amikor összegyűltünk a huszonötödik érettségi találkozónkra, ott az derült ki, hogy huszonhatnak lett felső fokú végzettsége. Jómagam is harmincéves voltam, amikor levelező tagozaton befejeztem a Műszaki Egyetemet. Tehát kaptunk olyan útravalót az iskolából, amely arra buzdított, hogy nem szabad feladni. Újra és újra próbálni kell, míg az ember el nem éri elképzelt céljait.

– *A most megjelent könyvben szereplő család tagjai, a Feiglerék sokféle foglalkozást űztek. De ami levéltáros hűgával együtt végzett kutatómunkájuk során kiderült, a legjelentősebbet éppen az építészet területén alkották, és elsősorban Esztergom városában.*

Az esztergomi Laskai Osvát Antikvárium kiadásában napvilágot látott könyv borítóján ez áll: *A Feiglerék. Egy esztergomi polgárcsalád. A szerzők: Szalai Béla és Szalay Katalin. E könyvről, azaz a családjáról mesélt találkozásunk alkalmával az egyik Feigler-leszármazott, Szalai Béla. A könyv küllemében is nagyon szép. Belelapozva, látom, hogy rendkívül érdekes képek vannak a kiadvány utolsó lapjain, ezért azonnal hátulról kezdem nézegetni. És máris érzékelhető a könyv hangulata. Korabeli plakáton azt olvasom: Feigler Janka kisasszony 1874. évi május 10-én Esztergomban a „Fürdő” vendéglő termében hangversenyt adand. Így: „adand”. Szép keretben XIX. századból való festmények: Feigler Gusztáv építész és felesége, Deininger Alojzia.*

– Anyám volt Feigler-lány. Húgommal – aki sajnos e könyv megjelenését már nem érte meg – annak idején úgy gondoltuk, hogy édesanyánk emlékére készítjük el ezt a munkát. Édesapánk börtönben volt egészen 1956-ig, édesanyánkat öt gyerekkel kitelepítették, és ő hősiessé helytállt ebben a

Család- és várostörténet is

helyzetben is. Ő volt a legjobb édesanyja a világon. Megérdemli, hogy emléket állítsunk neki. A gyermeki szeretet vezérelt minket, hogy jobban megismerjük családjunk történetét. Hogy megtudjuk, honnan kapta anyánk azt a lelki erőt és emberi nagyságot, amivel rendelkezett. A kutatásokból kiderült, hogy ősünk több generáción keresztül kőművesek vagy építőmesterek voltak. A családi legendák arról is meséltek, hogy valamikor a török kiűzése után érkeztek erre a vidékre. A család először Pozsonyban élt. Azt is tudtuk, hogy valamelyik ősünk részt vett az esztergomi bazilika felépítésé-

ben, s hogy vagy száz évvel később primási építőmesterek voltak a Feigler-leszármazottak.

– *Említette, hogy eleinte nem gondoltak könyvre. Céljuk inkább csak az volt, hogy saját maguk számára kiderüljön, hogyan éltek a Feiglerék a régi időkben. Am az aprólékos kutatómunka során úgy látták, hogy nem csupán családtörténet, hanem Esztergom helytörténete is kirajzolódik az ismeretek birtokában.*

– A kéziratot odaadtam egy barátomnak, aki szintén pannonhalmi diák volt, most szociológus professzor. Ő elolvasta az írást, és azt mondta: Magyarországon azért lett polgári társadalom 1848 után az 1920-as évekre, mert százával lehettek olyan polgárcsaládok, amelyeknek a tagjai tulajdonképpen semmi kiemelkedőt nem alkottak. Csupán a családi életükkel megvalósítottak egy polgári életformát. Ez az életforma hozta magával a polgári létszükségleteket. A társadalmi és a gazdasági környezetet. Bizonyos értelemben a politikai környezetet is.

– *Ez ma hihetetlenül aktuális gondolat. Hiszen mostanában sok szó esik arról, mennyire hiányzik az erős polgári réteg.*

– Ezért gondolom én azt, hogy ha ez a könyv mást nem is, de azt feltétlenül tanúsítja, hogy a Feiglerék a száz év alatt Esztergomban polgárcsaláddá váltak. Elfogadtatták magukat a környezetükkel. Minden jel arra mutat, hogy köztisztelőben álló család voltak. Arra vonatkozó adatokat is találtunk, hogy a Feiglerék között többen is voltak, akik művészi szinten tudtak rajzolni. S még többen, akik kiváló zenei képességgel rendelkeztek. Volt, aki Liszt Ferenc személyes kiválasztott tanítványa volt mint zongorista. A tudat, hogy ilyen tagjai is voltak a családjunknak, engem nagyon jó érzéssel tölt el. S amire kifejezetten büszke lehetek, hogy Esztergomban sétálva a bazilikán kívül is lehet látni nem egy szép, védett műemlék épületet, amelyet a város a Feiglereknek köszönhet.

Jálics Kinga